

Глобальні конфлікти та життєсвіт особистості

Робоча програма навчальної дисципліни (Силабус)

Реквізити навчальної дисципліни

Рівень вищої освіти	<i>Перший (бакалаврський)</i>
Галузь знань	<i>C - соціальні науки, журналістика, інформація та міжнародні відносини</i>
Спеціальність	<i>C5 Соціологія</i>
Освітня програма	<i>Врегулювання конфліктів і медіація</i>
Статус дисципліни	<i>Вибіркова</i>
Форма навчання	<i>очна(денна)</i>
Рік підготовки, семестр	<i>3 курс, осінній семестр</i>
Обсяг дисципліни	<i>4 ЄКТС/ 120 годин: лекції 16 год., практичні 30 год., самостійна робота 74 год.</i>
Семестровий контроль/ контрольні заходи	<i>Залік, МКР</i>
Розклад занять	<i>https://schedule.kpi.ua/</i>
Мова викладання	<i>Українська</i>
Інформація про керівника курсу / викладачів	<i>Лектор: ст.викладач, Василець Ольга Іванівна, +38063 872261938, +38 098 42 946 73 ovasylec@gmail.com, vasylets.olha@kpi.ua практичні заняття викладач, Василець Ольга Іванівна,</i>
Розміщення курсу	<i>https://classroom.google.com/c/MTYyOTU4NDM5MzY4</i>

Програма навчальної дисципліни

1. Опис навчальної дисципліни, її мета, предмет вивчення та результати навчання

Метою викладання даного курсу є формування у студентів низки компетентностей, навичок та умінь, що стали б їм у нагоді як у повсякденній життєдіяльності, так і при необхідності працювати із історичними викликами нашої турбулентної доби.

- визначати змінний та циклічний, водночас, характер глобального простору у контекстах його історичної динаміки;
- формувати практичні навички рефлексії як усвідомленого і відповідального світоставлення. До природного середовища, соціального оточення і власного життєсвіту;
- навчитися поєднанню психологічних навичок толерування з принциповим захистом кордонів власної ідентичності;

Основні **завдання** даного курсу полягають у тому, щоб:

- розкрити розуміння феномену життєсвіту шляхом аналізу та синтезу уявлень про макросоціологію, мезосоціологію та мікросоціологію як різні рівні дослідження соціального буття;
- набути візіонерських умінь щодо бачення конфліктів і способів роботи із ними у поточних обставинах, та у найближчій і віддаленій перспективі трансформаційної доби;
- розглянути основні питання постання особистісної вимірності історичних процесів;

- показати взаємодії між онтологією, логосом, епістемологією, етосом та можливостями досягати реальних домовленостей між різними соціальними акторами.

Студенти після засвоєння запропонованої дисципліни мають продемонструвати такі результати навчання:

знати:

- принципи формування наукового дискурсу щодо життєсвіту особистості;
- про існуючі літописні та історичні наративи щодо переформатування глобального простору;
- про алгоритми взаємовпливів глобального та глокального у динамічних змінах суспільних практик;
- порядки визнання особистісного в історії людства;

вміти:

- використовувати макросоціологічний підхід у його єдності з мікро- та мезосоціологічним розглядом діяльності спільнот, суспільств і наднаціональних, міжнаціональних суб'єктів та структур;

- спиратися у своїх дослідженнях на можливості синергії та здобутки міждисциплінарних розвідок;

- виокремлювати теоретичну значущість та методологічні можливості масштабування універсальних чинників сталого розвитку різних соціальних індивідуумів та інституцій;

Отримати досвід:

- дослідження власного життєсвіту через суперечливу єдність сакрального та профанного;

- визначення екзистенційного, трансцендентного та трансцендентального для практичної роботи із конфліктністю сьогодення і майбуття різного ґатунку та вимірності.

- застосування навичок соціально-психологічного тестування аналітики змін у ціннісному світі сучасної людини, питаннях її ідентичності, моделювання соціальної поведінки особи у різних спільнотах, конфліктних площинах, тощо.

Знання отримані студентами в межах курсу «Глобальні конфлікти та життєсвіт особистості» можуть бути корисними при аналітиці різних практичних конфліктних ситуацій, різного рівня масштабованості та соціальної якості (економічних, етнічних, конфесійних вимірів останньої). Це і безпосередньо і опосередковано є корисним для роботи із власним внутрішнім світом, і з проблемами, що виникають при розгортанні процесів соціалізації-індивідуалізації, конфліктами професійними та соціальними, навичками управління. При оперті на теоретико-методологічний потенціал даного курсу майбутні соціологи зможуть не тільки творчо розвивати набуті знання, концептуалізувати нове у набутому життєвому досвіді, але і застосовувати на практиці вміння конструювати культурний простір та час – як у форматах побудови власних життєвих завдань, так і у глобальному баченні значущих сенсів. Таким чином, забезпечується оптимізація життєвих планів і домагань, враховуючи соціальний контекст, ставлення оточення, ситуаційні змінні, тощо.

2. Пререквізити та постреквізити дисципліни (місце в структурно-логічній схемі навчання за відповідною освітньою програмою)

Вибіркова дисципліна «Глобальні конфлікти та життєсвіт особистості» пов'язана з іншими навчальними дисциплінами, як нормативного, так і вибіркового циклів. Зasadничою для оволодіння матеріалами курсу є інформація, що її змогли опрацювати студенти під час вивчення інших дисциплін освітньої програми. Такі нормативні компоненти як «Історія соціології», «Загальна соціологія», «Соціологія модерну і модернізації», вибіркові – як «Соціологія цінностей», «Соціологія безпеки та розвитку особистості» тощо, складають необхідне підґрунтя у вивченні глобальних конфліктів сучасності та життєсвіту особистості. Для вивчення дисципліни студенту необхідно мати навички роботи з електронними інформаційними базами.

3. Зміст навчальної дисципліни

Тема 1. Проблема життєвого світу особистості як питання перспектив її життєтворення

Тема 2 Особливості емпіричного дослідження життєвого досвіду особистості як процесу

Тема 3. Іманентний характер конфліктності між соціалізацією та індивідуалізацією. Шляхи вирішення

Тема 4 Ідентичність як проблема. Від традицій аналітичної психології до сучасного мультикультуралізму

Тема 5. Інтерперсональний характер змін і трансформацій життєсвіту особистості.

Тема 6. Перезавантаження інституцій глобального простору і їх вплив на ідентифікаційні механізми формування життєсвіту людини

Тема 7. Міфи, релігійні та позаконфесійні практики у повсякденному та узвичаєному життєсвіті сучасних соціальних акторів

Тема 8. Ідеологічне підґрунтя формування життєсвіту людини

4. Навчальні матеріали та ресурси

Для успішного вивчення дисципліни достатньо опрацювати навчальний матеріал, який викладається на лекціях та семінарах, а також ознайомитись з:

4.1 Базова література

1. Даймонд Джаред (2023) «Зброя, мікроби і сталь. Витоки нерівностей між народами», Видавництво Наш Формат 512 с

2. Балакірева О. М., Левін Р. Я., Ноур А. М. (2012) Цінності освіти і праці як передумови сталого розвитку українського суспільства. Український соціум. No3. С. 7-30.

3. Головаха Є. Українське суспільство: шляхи трансформації. Український соціологічний журнал. 2016. No1-2. С.26-30.

4. Гантінгтон Семюел (2020) Політичний порядок у мінливих суспільствах Видавництво Наш Формат, 448 с.

5. Іванцев Л., Іванцев Н. (2019) Стратегія життя особистості та можливості її побудови як предмет теоретико-методологічного аналізу Соціальна психологія. No24. С. 48-58.

4.2 Допоміжна література

6. Монахович Д. Р. (2022) Феномен життєвої перспективи в контексті соціальної відповідальності особистості Journal Of Psychology Research, Vol. 28 (11), 2022 23-38 с

7. Мурадян О. С. Життєві стратегії особистості в умовах соціальних змін: соціологічний аналіз. Соціологічні студії. Луцьк : Східноєвроп. нац. ун-т ім. Лесі Українки, 2013. No 1 (2). С. 49–54

8. Сохань Л., Єрмаков І. (2014) Життєва компетентність у технології життєздійснення. Кроки до компетентності та інтеграції в суспільство : наук.-метод. зб. Київ: Контекст, 2000. 336 с

9. Титаренко Т. М. (2014). Нариси до соціально-психологічної теорії особистісного життєконструювання Психологічні науки: проблеми і здобутки. 2014. Вип. 5. С. 172-186.

10. Холліс, Джеймс (2020 р). Життя між світами: пошук особистої стійкості в мінливі часи . South Florida Center for Jungian Studies. С. 24.

11. Холліс, Джеймс (3 липня 2020 р.). «Джеймс Холліс досліджує здоровіший стан розуму попри перевантаження медіа – Variety». Variety (інтерв'ю). Інтерв'ю взяв Стівен Гейдос. Variety Media, LLC. (Penske Media Corporation).

12. Hofstede G. Cultures and organizations: Software of the mind. McGraw-Hill Education; 3rd edition, 2010, 576 p.

13. Habermas, J. (1987). The Theory of Communicative Action: Volume 2: Lifeworld and System: A Critique of Functionalist Reason. Beacon Press.

14. Norris, Pippa, and Ronald F. Inglehart. 2009. Cosmopolitan communications: Cultural diversity in a globalized world. New York: Cambridge University Press. Abstract.

15. Inglehart, Ronald F., and Christian Welzel. 2005. Modernization, cultural change, and democracy: the human development sequence. New York: Cambridge University Press.
16. Collins, R. (2004). Interaction ritual chains. Princeton University Press.
17. Marquardt M. J., Horvath L. Global teams: How top multinationals span boundaries and cultures with high-speed teamwork. Nicholas Brealey; Illustrated edition, 2012, 268 p.

4.3 Інформаційні ресурси

1. <http://www.socio-journal.kpi.kiev.ua/> - Вісник КПІ ім. Ігоря Сікорського. Соціологія. Політологія. Право.
3. <http://www.nbuv.gov.ua> – Національна бібліотека України імені В.І. Вернадського.
3. <https://prometheus.org.ua/>. Найкращі онлайн-курси України та світу.
4. <http://ww.sociology.kpi.ua/literature> - кафедра соціології КПІ ім.Ігоря Сікорського

Навчальний контент

5. Методика опанування навчальної дисципліни (освітнього компонента)

Лекційний матеріал

№	Назва теми заняття та перелік основних питань
1.	Лекція 1. Проблема життєвого світу особистості як питання перспектив її життєтворення Основні питання. Поняття хронотопу і гетерохронності. Соціальний простір і час. Характеристики різних рівнів розгортання : мікросоціологічний, мезосоціологічний, макросоціологічний. Перспективи та обрії для різних соціальних акторів. Джерело тривоги і мотив до дії. СРС: Соціально-культурний вимір творчості як способу реалізації життєвих планів. Постановка та реалізація ключових понять: змінність, розвиток, еволюція, революція, трансформації, криза, динаміка, траєкторія, тенденція, соціалізація, індивідуалізація, поглинання інтроєкту, формація, цивілізація, модернізація, глобалізація, історичні типи спільнот і суспільств, соціальна ностальгія, ресентимент
2.	Лекція 2 Особливості емпіричного дослідження життєвого досвіду особистості як процесу Основні питання. Якісні соціологічні дослідження: фокус-групи, експертні оцінки, глибинні інтерв'ю. Можливості анкетування референтних груп – обробка даних (кількісний метод). СРС: Узагальнення фактичного матеріалу як спосіб застосування аналізу та синтезу при спостереженні за тяглістю (наступністю), «вікнами зростання» та інваріантності у реалізації різних суспільних практик розвитку особистості. Ризики і реалії інволюційних процесів.
3.	Лекція 3. Іманентний характер конфліктності між соціалізацією та індивідуалізацією. Шляхи вирішення. Основні питання. Універсальне і локальне. Формати залежності і звітування як усвідомлення. Раціональне як підґрунтя формування життєсвіту. Ірраціональне у добу сучасних глобальних перетворень. Цінності неосвоїцизму у часи цивілізаційного занепаду як спосіб творення власного життєсвіту. Бенедикт Нурсійський. СРС: Платон - реальне — це світ ідей (ейдосів), а ноумен — це предмет умосяжного пізнання, який доступний лише чистому розуму, а не чуттям. І. Кант про ноумен як «річ у собі» на противагу терміну «феномен», як явище, дане нам через відчуття. Але ноумен це не реальний об'єкт, що викликає феномен, а об'єкт нашого розуму, відомий нам через уяву. А.Шопенгауер – песимізм і воля, уява і життя.
4.	Лекція 4 Ідентичність як проблема. Від традицій аналітичної психології до сучасного

	мультикультуралізму. Основні питання. Тривога приналежності та прагнення безпеки. Інтерпретації піраміди А.Маслоу. Віртуальні світи сучасних цифрових технологій і референтні групи в них. Гейміфікація життєсвітів як глобальний феномен. Постмодерн та метамодерн. Різноманітність ієрархія у принципах побудови життєвих світів. СРС: Історичні контексти постання ідентичностей. Від підданих до громадян. Від громадян полісів до сучасного електорату. Права і обов'язки як головні складові життєсвіту.
5.	Лекція 5. Інтерперсональний характер змін і трансформацій життєсвіту особистості Основні питання. Комунікація і спілкування – у чому різниця? Реальна готовність у побудові довіри. Її «дыхаючі» кордони і зв'язок з емпатією. Прокрастинація – феномен життєвого хронотопу та його актуалізація в умовах дистанційного навчання та виробничої зайнятості. СРС: Сценарна поведінка за Е.Берном. У чому її привабливість і де – небезпека. Історичні форми родинного життя. Ф.Енгельс «Історія походження держави, родини і приватної власності». Сучасні «родини за вибором» і їх місце у автономному творенні життєсвітів.
6.	Лекція 6. Перезавантаження інституцій глобального простору і їх вплив на ідентифікаційні механізми формування життєсвіту людини Основні питання. Показники (основні параметри) впливу ідентифікаційних механізмів на розвиток життєсвітів соціальних акторів (глибина, насиченість, структурованість, реалістичність, узгодженість, тривалість та оптимістичність). Функції міжнаціональних і наднаціональних структур та інституцій у сукупності впливу їх компонентів на формування і розвиток різних соціо-культурних реалій, (ціннісно-смісловий, емоційно-оціночний, когнітивний та організаційно-діяльнісний компоненти) Глобальні та локальні носії життєвої перспективи для історичних індивідуумів і наших сучасників. СРС: Біогеографічні чинники у формуванні життєсвіту особистості. Дж.Даймонд та інші антропологічні розвідки у розумінні співставлення глобального та локального.
7.	Лекція 7. Міфи, релігійні та позаконфесійні практики у повсякденному та узвичаєному життєсвіті сучасних соціальних акторів. Основні питання. Можливості втечі з тенет повсякденності, свідомий та позасвідомий зміст потреби у святі. Архаїзація суспільних практик чи (і) вибудова локальних спільнот (аміші, меноніти, п'ятидесятники) як спроби субкультурної підтримки ідеї обраності, що виступає засадничою для творення безпечного життєсвіту. Трансцендентне, трансцендентальне і сакральне. Формати презентації цих феноменів у повсякденній профанності. СРС: Тілесно-орієнтовні практики стратегії розв'язання кризових ситуацій, можливості здійснення відповідальних життєвих виборів. Зікр, суфії, Карлос Кастанеда.
8.	Лекція 8. Ідеологічне підґрунтя формування життєсвіту людини. Основні питання. Зіткнення культур чи зіткнення цивілізацій? Окремішнє життя у різних історичних контекстах. Час історичний особистості та спільнот і суспільств. Соціально-конструктивістська природа життєвих завдань. Явища зараження та навіювання. Детермінанти життєвих завдань. Вплив референтних груп та особистостей на практичну історію особистості і можливості творення нею власного життєсвіту. Глобальна конфліктність соціального у повсякденній представленості – джерело інформаційних розваг, інформаційного перенавантаження, утвердження власних безпекових переваг СРС: Коучі, блогери і питання вірогіднісної інформативності. Правда та істина, факти і маніпуляція ними. ІІІ як глобальне явище змін виробництва, дозвілля, тощо. Його можливості у творенні життєсвітів особистості.

Семінарські (практичні) заняття

Основні завдання циклу семінарських (практичних) занять:

Семінарські заняття мають на меті розвиток у студентів вміння працювати з науковою літературою, готувати виступи на базі попередньої аналітичної роботи, формулювати та відстоювати свою позицію, брати активну участь у дискусії.

Семінарське заняття № 1, 2

Тема 1. Проблема життєвого світу особистості як питання перспектив її життєтворення

Мета: сформулювати усвідомлення щодо соціально-культурного виміру творчості як способу реалізації життєвих планів. Опрацювати визначення понять хронотопу і гетерохронності шляхом аналізу практичних випадків (кейсів, ситуацій) з власного чи (і) літературного досвіду.

У результаті формується здатність практичного використання понять мікросоціологічний, мезосоціологічний, макросоціологічний рівні дослідження реальностей, феноменів соціального простору та часу. Планується засвоєння засадничих понять курсу: змінність, розвиток, еволюція, революція, трансформації, криза, динаміка, траєкторія, тенденція, соціалізація, індивідуалізація, поглинання інтроекту, формація, цивілізація, модернізація, глобалізація, історичні типи спільнот і суспільств, соціальна ностальгія, ресентимент, тощо.

Семінарське заняття № 3, 4

Тема 2. Особливості емпіричного дослідження життєвого досвіду особистості як процесу

Мета: показати можливість і доцільність використання різних методів конкретних соціологічних досліджень для узагальнення фактичного матеріалу особистісного досвіду соціальних акторів.

У результаті семінарського заняття з'являється усвідомлення значущості інваріантних подій, та цінності дослідження унікальних ситуацій. Розкриваються ризики і реалії інволюційних процесів та важливість роботи із ними у повсякденних управлінських практиках соціальних індивідумів.

Семінарське заняття № 5, 6

Тема 3. Іманентний характер конфліктності між соціалізацією та індивідуалізацією. Шляхи вирішення.

Мета: розкрити теоретико-методологічну значущість виокремлення універсального та локального як історичних констант глобального простору. Показати процеси формування залежності у внутрішньому світі духовно-практичного життя особистості.

У результаті семінарського заняття постають компетенції та уміння щодо визначення ірраціонального та раціонального вимірів у поведінкових опціях соціальних акторів. Оформлюється бачення цінностей неостойцизму як складових життєсвіту людини у кризові періоди життєдіяльності соціумів.

Семінарське заняття № 7, 8

Тема 4. Ідентичність як проблема. Від традицій аналітичної психології до сучасного **Мета:** усвідомлення взаємозв'язку між екзистенційною тривогою і реалізацією прагнення безпеки через групову приналежність. Сучасні інтерпретації піраміди потреб А.Маслоу. Віртуальні світи сучасних цифрових технологій і референтні групи в них.

У результаті семінарського заняття практикується розуміння гейміфікації сучасних життєсвітів віртуального простору як глобального феномену. Постає можливість розуміння явищ різомії й ієрархічності у принципах побудови життєвих світів.

Семінарське заняття № 9, 10

Тема 5. Інтерперсональний характер змін і трансформацій життєсвіту особистості

Мета: отримати практичне потрактування фронтиру як гнучкого розмежування у комунікативних актах. Навчитися розрізняти реальну налаштованість на побудову довіри у

стосунках і імітацію емпатії.

У результаті семінарського заняття студенти можуть створити і аргументувати власну позицію щодо прокрастинації як риси хронотопу життєвого світу різних соціальних акторів. Побачити проблеми, пов'язані з його актуалізацією в умовах дистанційного навчання та виробничої зайнятості, доместикацією останньої.

Семінарське заняття № 11, 12

Тема 6. Перезавантаження інституцій глобального простору і їх вплив на ідентифікаційні механізми формування життєсвіту людини

Мета: визначити пріоритетність показників впливу ідентифікаційних механізмів на розвиток життєсвітів соціальних акторів (глибина, насиченість, структурованість, реалістичність, узгодженість, тривалість та оптимістичність).

У результаті семінарського заняття формується здатність до визначення життєвої перспективи для історичних індивідуумів і наших сучасників, глобальних та локальних носіїв спроможності до створення таких соціально-культурних конструкцій.

Семінарське заняття № 13

Тема 7. Міфи, релігійні та позаконфесійні практики у повсякденному та узвичаєному життєсвіті сучасних соціальних акторів.

Мета: з'ясувати об'єктивний характер потреби у циклічності соціального часу і глобальний вимірності соціального простору. Навчитися розрізняти трансцендентне, трансцендентальне і сакральне та працювати із різними формами презентації цих феноменів у повсякденній профанності узвичаєних практик.

У результаті семінарського заняття студенти мають можливість відслідкувати культурно-історичну динаміку у постанні й розгортанні дихотомії тілесного (предметного) і духовного, а також опрацювати можливості роботи із конфліктністю, що притаманна такому поділу.

Семінарське заняття № 14

Тема 8. Ідеологічне підґрунтя формування життєсвіту людини.

Мета: дослідити культурно-духовне забезпечення функціонування життєвих світів різних соціальних акторів. Того, чим у сучасних умовах стає медіа-простір як риса глобальних взаємодій і які зміни відбуваються у рефлексії особистості щодо власної історії, історії її референтних спільнот, і можливості творення нею власного життєсвіту. Проаналізувати глобальну конфліктність соціального у її повсякденній представленості та проблемній інформативності у добу ШІ, фейків, ботоферм, тощо

У результаті студенти отримують розуміння підходів до визначення історичних контекстів постання індивідуальних реальностей та життєсвітів, можливостей їх гармонізації та узгодження, зниження рівня конфліктності у спільнотах, суспільствах та особистісному життєздійсненні.

Семінарське заняття № 15

Модульна контрольна робота

6. Самостійна робота студента

Самостійна робота студента полягає у опрацюванні лекційного матеріалу, ознайомлення із додатковими (наведеними у рекомендаціях до СРС при тематичному переліку лекцій) літературними джерелами, роботі із базовою та додатковою літературою, підготовці до семінарських занять.

Самостійна робота здобувача включає:

підготовка до аудиторних занять – 64 год;

підготовка до модульної контрольної роботи – 4 год;

підготовка до заліку – 6 год.

Загалом – 74 год.

7. Політика навчальної дисципліни (освітнього компонента)

Відвідуваність і виконання завдань

Присутність на усіх лекціях є обов'язковою. При неможливості відвідувати деякі з них, вітається звернення студента за консультацією до викладача, уточнення змісту пропущеного матеріалу і можливостей його самостійного опрацювання.

Лекції проходять у інтерактивній формі. Заохочуються запитання, уточнення, коментарі. На семінарських заняттях додається формат занять практичних вебінарів – розбираються конкретні випадки кейси, моделюються ситуації, прописується алгоритм вирішення проблеми. В умовах дистанційної та змішаної форм навчання більш вагомим є не просто надсилання есе чи презентації до гуглкласруму, але і захист, відправленого завдання, безпосередньо на семінарі. Активна участь студента на практичних заняттях є бажаною. Рейтинг студента значною мірою формується за результатами його роботи на практичних (семінарських) заняттях та активності на лекціях. Немає конкретної кількості пропущених практичних занять, які потребуватимуть самостійного опрацювання студентом відповідних тем (виконання завдань) і додаткового спілкування з цього приводу з викладачем. Разом з тим, студент, який пропустив практичні заняття, може отримати низький рейтинг за балами, який не дозволить допустити такого студента до заліку. В такому разі теми з пропущених семінарських занять мають бути обов'язково вивчені. Контроль знань (розуміння) студента пропущених тем відбуватиметься під час спілкування з викладачем за графіком консультацій, доступним на сайті кафедри соціології, або під час перерви у навчальному занятті («на парі»). Не треба чекати наближення заліково-екзаменаційної сесії для відповідного спілкування з викладачем. Варто це робити як тільки студент буде готовий продемонструвати свої знання і навички з пропущених тем занять. Студент, який виконає відповідні завдання (спроможність відповідати на питання) отримуватиме відповідні бали до рейтингу залежно від якості відповідей, обґрунтованості власної позиції (виконання завдання).

Для того, аби виконувались вимоги щодо об'єктивності у оцінюванні знань, положення щодо академічної доброчесності, бажано залучати одногрупників до обговорення матеріалів, що представлені із запізненням. Викладач має бути готовий до колегіального обговорення, у відповідності із положеннями щодо студентоцентрованого навчання, із використанням сучасних інформаційних технологій комунікації (Зум). Це дозволяє показати відкритість, прозорість та відсутність упередженості при оцінюванні роботи студентства. Темі і завдання для практичних занять передбачені робочою програмою дисципліни, доступною з особистого кабінету студента в системі «Кампус» або на сайті кафедри соціології.

На лекціях та практичних заняттях допускається використання ноутбуків, смартфонів, але лише для цілей, зумовлених темою заняття і відповідним тематичним завданням. Використовувати зазначені (та інші подібні) засоби для розваги чи спілкування під час заняття не варто. Відповідати на питання викладача, читаючи з екрану смартфона, ноутбуку чи з підручника припустимо лише за наявності власних коментарів і представлення здатностей до компаративістики. Асоціації та посилання повинні бути дотичними до змісту дисципліни, яка вивчається, бути ідеологічно не упередженими та підкріпленими раціональною аргументацією.

Студент на практичному занятті може використовувати підготовлені ним письмові нотатки з питань теми заняття (або передбачених завданням), однак висловлювати позицію необхідно, показуючи доцільність вибудованих причинно-наслідкових положень.

Компетентність полягає в умінні самостійно розв'язувати практичні завдання у сфері соціальних взаємодій, обираючи певні дискурси та аргументуючи значущість (актуальність, релевантність щодо певної системи координат) такого вибору (дискурсів). Для цього варто використовувати набуті впродовж навчального процесу знання, уміння та навички. Здобутки емпіричного досвіду (власного безпосереднього (спостереження), та опосередкованого (ЗМІ, соціальні мережі, комунікативне розмаїття)) – необхідно вивисувати до пояснювальної цінності теоретичних положень, через порівняння, систематизацію і узагальнення. Виходити

до можливостей концептуалізації і моделювання поведінкових опцій, відповідно. Практикувати застосування як загально-наукових методик (індукція, дедукція, тощо), філософських та міждисциплінарних підходів, так і соціологічного бачення щодо можливостей вирішення контроверсійних, суперечливих, конфліктних питань соціальних взаємодій у конкретно-історичних обставинах поступу людства на загал, і українських реалій, в особливості.

Головним чинником при виявленні компетенції студента стає його вміння аргументувати власну позицію, використовуючи як набуті впродовж вивчення даного курсу знання, так і попередні вміння мислити критично і системно, використовуючи пояснювальний потенціал асоціацій, метафор, порівнянь. Важливою є налаштованість особи, до практикування експертних навичок, моделювання конфліктних ситуацій, здатності, спираючись на причинно-наслідковий профайлінг, виокремлювати суб'єктні та суб'єктивні чинники у перебігу подій, а також об'єктивні умови у розгортанні таких процесів.

Форми роботи

Тематика лекцій висвітлена у робочій програмі дисципліни. Вітаються питання від студентів до викладача під час лекції. Викладач може ставити питання окремим студентам або загалом аудиторії. Допускається і вітається діалог між студентами і викладачем на лекції.

Семінарські заняття мають на меті розвиток у студентів вміння працювати з науковою літературою, готувати виступи на базі попередньої аналітичної роботи, формулювати та відстоювати свою позицію, брати активну участь у дискусії.

Опанування дистанційних курсів.

За бажанням здобувача в умовах, що не сприяють регулярному відвідуванню занять, допускається вивчення окремих змістовних частин освітнього компонента в асинхронному режимі, зокрема, через опанування дистанційних курсів. Для врахування в системі оцінювання балів за опанування таких курсів, вони мають відповідати змістовно силабусу, бути узгоджені із викладачем, та на підтвердження проходження курсів студент має надати відповідний документ із зазначенням назви та обсягу в годинах. Визнання результатів неформальної освіти відбувається у порядку, визначеному у відповідному Положенні КПІ ім. Ігоря Сікорського.

Процедура оскарження результатів контрольних заходів оцінювання

Студенти мають можливість підняти будь-яке питання, яке стосується процедури контрольних заходів та очікувати, що воно буде розглянуто згідно із наперед визначеними процедурами. Для оскарження контрольних заходів студент має подати заяву, у якій має бути вказана причина оскарження, наведені факти упередженості викладача. Викладач повинен обговорити дану заяву зі студентом особисто на консультації. В разі відсутності порозуміння щодо результату контрольного заходу, формується комісія з викладачів кафедри, яка оцінює процедуру проведення контрольного заходу та претензії студента. Комісія може вирішити провести контрольний захід повторно, або відхилити заяву. Рішення комісії є остаточним та оскарженню не підлягає. Положення про апеляцію

https://osvita.kpi.ua/sites/default/files/downloads/Pologennia_apeliiacii.pdf.

Політика університету

Академічна доброчесність

Політика та принципи академічної доброчесності визначені у розділі 3 Кодексу честі Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського». Детальніше: <https://kpi.ua/code>.

(інша необхідна інформація стосовно академічної доброчесності)

Норми етичної поведінки

Норми етичної поведінки студентів і працівників визначені у розділі 2 Кодексу честі Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського». Детальніше: <https://kpi.ua/code>.

Політика використання штучного інтелекту

Політика використання штучного інтелекту та її принципи регламентуються наказом «Політика використання штучного інтелекту для академічної діяльності в КПІ ім. Ігоря Сікорського». Детальніше: <https://osvita.kpi.ua/node/1225>.

8. Види контролю та рейтингова система оцінювання результатів навчання (РСО)

Поточний контроль: опитування за темою заняття, виконання завдань

Календарний контроль: проводиться двічі на семестр як моніторинг поточного стану виконання вимог си́лабусу.

Семестровий контроль: залік

Оцінювання та контрольні заходи

Рейтинг студента з дисципліни складається з балів, що отримуються за:

- робота на семінарських заняттях;
- написання МКР.

1. Робота на семінарських заняттях оцінюється в 5 балів. Максимальна кількість балів на всіх практичних заняттях дорівнює $\text{гсем} = 5 \text{ балів} \cdot 14 = 70 \text{ балів}$.

Критерії оцінювання:

«відмінно» – творчий підхід до розкриття проблеми, участь у дискусії, складання кейсів – 5 балів;

«добре» – глибоке розкриття проблеми, відображена власна позиція, складання кейсів – 4 бали;

«задовільно» – обґрунтоване розкриття проблеми з певними недоліками – 3 бали;

«незадовільно» – повна пасивність на семінарському занятті – 0 балів.

Викладач оцінює роботу студента на кожному практичному занятті, але конкретна підсумкова кількість балів за роботу на семінарських заняттях виставляється викладачем під час першого і другого етапу проміжної атестації.

2. МКР

Ваговий бал – 30 балів.

Критерії оцінювання:

«відмінно» – повна відповідь (не менше 90% потрібної інформації) – 27-30 балів;

«добре» – достатньо повна відповідь (не менше 75% потрібної інформації), або повна відповідь з незначними неточностями – 23-26 балів;

«задовільно» – неповна відповідь (не менше 60% потрібної інформації) та незначні помилки – 18-22 бали;

«незадовільно» – відповідь не відповідає вимогам на «задовільно» – 0 балів.

3. Заохочувальні бали

Всього не більше 10 балів за такі види робіт:

- за науково-дослідницьку діяльність (участь у конференціях, конкурсах студентських робіт, публікації);
- участь у факультетських олімпіадах з дисципліни та всеукраїнських олімпіадах.

Рейтингова оцінка з навчальної дисципліни доводиться до здобувачів на заліку під час заліково-екзаменаційної сесії.

Здобувачі, які мають рейтингову оцінку 60 і більше балів, отримують відповідну до набраного рейтингу оцінку без додаткових випробувань.

Зі здобувачами, які мають рейтингову оцінку менше 60 балів, а також з тими здобувачами, хто бажає підвищити свою рейтингову оцінку, викладач проводить семестровий контроль у вигляді залікової контрольної роботи(при цьому попередні бали скасовуються).

4. Залік.

Ваговий бал – 100.

Залік передбачає відповідь студента на два питання. Питання є різними за змістом, відповідають тематиці лекцій, семінарів, самостійної роботи, питань з самоконтролю. Кожне питання оцінюється в 50 балів.

Критерії оцінювання:

48-50 балів - студент демонструє глибоке знання змісту навчального матеріалу, здатність до системного й міждисциплінарного аналізу проблем курсу; вільно й коректно використовує наукові поняття та терміни, формулює логічні, аргументовані висновки, виявляє власну обґрунтовану позицію щодо дискусійних питань;

43-47 бали - студент демонструє дуже добрий рівень засвоєння навчального матеріалу, добре орієнтується в основних темах курсу, здатний до аналізу та узагальнення; можливі поодинокі неточності у формулюваннях або прикладах, які не впливають суттєво на загальний рівень відповіді;

38-42 бали - студент демонструє достатньо повне розуміння основних тем і питань курсу. Використовує базову наукову термінологію, однак аналіз є переважно описовим; висновки сформульовані, але не завжди достатньо аргументовані;

33-37 бали - студент демонструє загальне уявлення про навчальний матеріал, але відповіді містять помітні неточності у визначеннях, прикладах або логіці викладу; застосування наукової термінології є обмеженим, аналітична складова виражена слабо;

30-32 бали - студент демонструє фрагментарні знання окремих тем курсу, орієнтується лише в частині ключових понять; відповіді неповні, поверхові, висновки недостатньо обґрунтовані;

0-29 балів - студент не орієнтується у ключових поняттях і проблематиці курсу; відповіді нелогічні або відсутні.

Таблиця відповідності рейтингових балів оцінкам за університетською шкалою:

Кількість балів	Оцінка
100-95	Відмінно
94-85	Дуже добре
84-75	Добре
74-65	Задовільно
64-60	Достатньо
Менше 60	Незадовільно
Не виконані умови допуску	Не допущено

Можливі відмітки у відомості семестрового контролю:

Не допущено	Невиконання умов допуску до семестрового контролю
Усунено	Порушення принципів академічної доброчесності або морально-етичних норм поведінки
Не з'явився	Здобувач, був допущений, але не з'явився на залік

Перегляд рейтингової системи оцінювання впродовж семестру

Перегляд РСО може здійснюватися за вмотивованою заявою здобувача, що вивчає ОК, органу студентського самоврядування або профспілкового комітету студентів, поданою на ім'я завідувача забезпечуючої кафедри. Процедура перегляду визначена у розділі 7 Положення про систему оцінювання результатів навчання в КПІ ім. Ігоря Сікорського https://osvita.kpi.ua/sites/default/files/downloads/Pologennia_RSO_2025.pdf

9. Додаткова інформація з дисципліни (освітнього компонента)

Рекомендації студентам

Для того, щоб поглибити знання студентів з дисципліни, а також показати їх практичну значущість, усі форми академічної діяльності необхідно формувати як співпрацю, так, для отримання студентами релевантної та адекватної інформації впродовж досвіду самостійної роботи з науковою літературою, іншими джерелами інформації, пропонується обговорення вражень, концептуалізація висновків шляхом комунікації у месенджерах, групових чатах, електронному листуванні з викладачем. Варто також використовувати комунікативні можливості середовища G-Suite. Це стосується як безпосередньо матеріалів з проблем соціології особистості, так і питань філософсько-антропологічного, соціологічного, психолого-педагогічного, стибу, тощо. Від студентів вимагається знання основних проблем та визначень, творчий підхід до опрацювання семінарських тем, вільне володіння категоріальним апаратом із дисципліни. Крім того студенти мають розглянути завдання призначені для самостійної роботи і на основі цієї інформації аргументовано відповідати на поставлені питання, а також бути готовими до практичного застосування отриманих відповідей як інструментарію у дослідженні соціальної реальності.

Працюючи на лекції, студенту варто конспектувати основні поняття, ознаки, класифікації, визначення, алгоритми, про які розповідатиме викладач. Якщо студент буде уважно слухати, фіксувати відповідний матеріал, потім прочитає цей текст, застосує його при вирішенні завдання чи підготовці до практичного заняття. Якщо після цього студент презентує свою обґрунтовану позицію (думку), критично оцінить позиції (думки) інших студентів, ставитиме питання викладачу та студентам – обсяг засвоєного ним навчального матеріалу і глибина його розуміння збільшуватиметься в рази.

Готуючись до практичного заняття студент має обов'язково опрацювати лекційний матеріал певної теми, бажано ознайомитись з додатковими ресурсами в мережі. При виникненні питань, виявленні незрозумілих положень необхідно обов'язково обговорити їх з викладачем. На семінарському занятті навіть добре підготовлений студент не повинен залишатись пасивним спостерігачем, а активно включатись у обговорення питання. Варто вести глосарій (словник) нових понять і показувати вміння їх доречного використання. Бажано використовувати інформацію з різних джерел, критично розглядати надані мережевими спільнотами матеріали, вказувати доцільність їх використання при вивченні даної дисципліни. На семінарах будуть практикуватися різні форми навчальної активності: бліц - опитування, дискусії з приводу презентацій. Останні, при цьому, можуть бути результатом командної (2-3 особи) роботи. Творчі есе потребують захисту, при іншому підході – оцінка може бути знижена.

Головною є наявність позитивної динаміки у набутті студентом знань по відношенню до його (її) попереднього рівня компетентності. Якщо ж студент не ознайомився з навчальним матеріалом, йому варто уважніше слухати виступаючих, і завдяки отриманій інформації, намагатись компенсувати недоліки підготовки до заняття. Дискутабельність відповідей – характерна риса соціально-гуманітарного дискурсу. Навіть якщо студент не знає відповіді, доцільно спробувати відповісти, висловити свою думку, виходячи з власних знань, досвіду, логіки запитання тощо. При цьому не треба боятися помилитися – одним з важливих завдань вивчення гуманітарних дисциплін є вироблення вміння логічно мислити і відповідно - висловлювати власні думки. Навіть якщо студент не знає відповіді, доцільно спробувати відповісти, висловити свою думку, виходячи з власних знань, досвіду, логіки запитання тощо. При цьому необхідно враховувати креативність відкритих підходів гуманітаристики та простору соціально-поведінкових наук. Вміння логічно мислити і відповідно висловлювати власні думки є засадничою складовою компетентності.

Суттєвою є налаштованість на раціональну аргументацію позиції, усвідомлення неунікності ідеологічної ангажованості, але прагнення дистанціюватися від неї, критичності, наведення інших точок зору. Чітка відповідь мусить стосуватися назви праць, ПІБ авторів, дат життя, приналежності до певних шкіл, тощо. Коректність вимагається при наведенні таблиць, графіків, даних конкретних соціологічних досліджень, статистичних даних та матеріалів з відкритого простору. Необхідним є доведення академічної авторитетності джерел,

асоційованих із міжнародними дослідницькими та інформаційними структурами. Відкритість до нового, критичність і самокритичність, налаштованість на самостійність і відповідальність, поєднання прагматизму з ентузіазмом і натхненням – такі виміри навчального процесу як процесу дослідницького, дозволить якісно опанувати навчальний матеріал запропонованого курсу та максимально успішно пройти семестровий контроль.

Дистанційне навчання

Можливе синхронне дистанційне навчання з використанням платформ для відео-конференцій та освітньої платформи для дистанційного навчання в університеті.

Інклюзивне навчання

Допускається

Робочу програму навчальної дисципліни (силабус):

Складено викладачем Василець Ольгою Іванівною.

Ухвалено кафедрою соціології (протокол № 16 від 23.06.2026)

Погоджено Методичною комісією факультету соціології і права (протокол № 7 від 30.06.2026)

Додаток А

ПИТАННЯ ДО МОДУЛЬНОЇ КОНТРОЛЬНОЇ РОБОТИ

1. Вибір як конфлікт, необхідність розмислів: « Чи можеш ти це взяти? Чи можеш ти це утримати? У що тобі це стане: а) поточний момент; 2) перспектива »
2. «Віяло можливостей» (Гегель) або - чому Біблія забороняє ходити до ворожок.
3. Взаємозалежність між конфліктами внутрішньо-особистісними та міжособистісними.
4. Ідентичність - криза, конфлікт, радикалізація суспільних рухів та життєвих позицій.
5. Чи є різниця (і, якщо так, то у чому вона полягає) між емоційним та раціональним інтелектом. Здатність до балансу : психофізіологічні та культурно-історичні чинники.
6. Вплив персональних історій на схильність обирати різні типи побудови суб'єктивної реальності та трактування об'єктивного світу.
7. Поняття хронотопу, час, простір та сенс як чинники кризи розвитку .
8. Простір свободи: хаос, нігілізм, анархія - що робити особистості у площинах інтерперсональних взаємин?
9. Готовність до ведення перемовин - декларації і конкретика дій. Поглиблення кризи й конфліктів як ознака об'єктивної необхідності у перезавантаженні інституцій глобального простору.
10. Алгоритми подолання дистресу та фрустрацій - необхідність та можливості міждисциплінарного підходу.
11. Біогенетична та соціогенетична орієнтація дослідження особи. Біогеографічний метод Дж.Даймонда.
12. Індивід, особистість, індивідуальність - наскільки соціально-конфліктним є простір постання.
13. Спосіб життєдіяльності людства - глобальні виміри та їх макросоціологічне трактування як психотерапія фрустрованої особистості.
14. Децентралізація соціальних систем і збільшення часу на адаптацію - логіка демократії ?
15. Суб'єктність та суб'єктивність. Громадянські компетенції: контексти елітності та егалітаризму.
16. Освіта формальна та неформальна, освіта впродовж життя: конфлікт внутрішньо-особистісний чи (і) свідчення кризи спільноти й суспільства.
17. Привабливість автаркії і проблема укорінення (embodiment), покинутість чи усамітнення?
18. Життєсвіт особистості та його утвердження у глобальних історичних контекстах.